

■ Silvia Ventosa

INDIANES

Llibre de mostres de la fàbrica de Josep Anton Fàbregas, Igualada, 1815 / Llibre de colors de Josep Anton Fàbregas, Igualada 1813

ISBN: 978-84-617-6457-0.
Igualada, 2016

Les indianes representen una revolució en els usos de vestir i d'ornamentar les cases, lligada a grans canvis en la manufactura protoindustrial de teixits i en el consum de teles, i inclús en l'arquitectura, urbanisme i economia de la Catalunya del segle XVIII i principis del XIX. Aquests teixits de cotó estampat s'adeqüen al gust europeu per l'exotisme oriental. Els seus colors no només són brillants i variats, resistent a l'aigua i a la llum, sinó que responen a les primeres exigències d'higiene de l'Europa moderna. Representen un motor de moda per la seva vistositat i perquè presenten constants novetats a un ritme accelerat. Les indianes es fan en sèrie, pel que la producció de teixits acolorits augmenta extraordinàriament. S'ajusten a tots els gustos i economies, pel que constitueixen els teixits de l'autèntica primera moda preindustrial que s'estén a totes les classes socials i es democratitza.

En els darrers anys hi ha hagut un gran interès per les indianes, teixits que es troben en nombroses col·leccions privades i públiques de Catalunya. Des de 2006, el Museu de l'Estampació de Premià de Mar mostra tot el procés d'estampació de les indianes. L'any següent, es va organitzar *Indianes, estampats* al Museu d'Història de Sabadell. Uns anys després, el 2011, especialistes de diferents disciplines les van posar a l'abast del públic en el seminari *La indústria de les indianes a Barcelona. 1730-1850* de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona des de perspectives tan diferents com l'ús per a indumentària i interiors de cases, la tècnica, l'economia o l'urbanisme. Com a conseqüència d'aquesta trobada, el Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona va organitzar el 2013 l'exposició *Indianes, 1736-1847. Els orígens de la Barcelona industrial*. Quan el 2014 el Museu del Disseny de Barcelona obre les seves portes, mostra una petita però rellevant representació de la col·lecció d'indianes del Museu a la seva exposició permanent *Extraordinàries, Col·leccions d'arts decoratives i arts d'autor (segles III-XX)* oberta encara al públic.

El present llibre, procedent de la manufactura de Josep Anton Fàbregas d'Igualada, aporta noves dades al fascinant món de les indianes. Es compon de dues parts, la primera mostra vint-i-dos dibuixos d'indianes amb motius vegetals, ocells i insectes, escenes bíbliques o mitològiques. Inclou dos dibuixos amb fortificacions i ciutats emmurallades. Els motius són grans i vistosos, de colors vermells, grocs, marrons o negres, que s'obtinran amb tints naturals. L'edició facsímil del *Llibre de colors*, previ al treball de Carlos Ardit, *Tratado teórico y práctico de la fabricación de pintados ó indianas*, publicat el 1819, és

un manuscrit de quaranta-vuit receptes que ens aporta nova informació per a futures recerques sobre els materials tintoris i els seus mordents, i sobre els noms dels colors i els processos de tintura.

La introducció d'Isabel Campi ens parla de la utilitat i bellesa d'aquests estampats de cotó. El text de l'Assumpta Dangla fa un recorregut històric per les primeres manufactures d'indianes a Catalunya, descriu el complicat procés de fer indianes i la tècnica de tenyir amb tints naturals. També explica que la decoració que ha de ser atractiva i proposar temes novedosos, d'acord amb els gustos de cada època.

Aquests dibuixos i manuscrits pertanyen a la col·lecció particular de Lluís Roset. El 2013 la família Combalia va exposar una selecció de dibuixos del *Llibre de mostres* i una reproducció del *Llibre de colors* a la sala Portal de Llevador d'Igualada. Com a resultat, ha editat aquest llibre curiosament publicat, amb belles fotografies de Manel Armengol, en tres idiomes, i que compta amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona i la Fundació Història del Disseny.

La nostra pregunta és: es tornen a posar de moda les indianes? Potser la resposta seria que no han perdut mai el seu poder d'atracció i el seu interès pels estudiosos. Qui sap si un dia no gaire llunyà les últimes tendències de moda ens aportaran de nou teles estampades amb grans flors i colors vibrants. ■

Col·loqui d'investigadors en tèxtil i moda

■ Neus Ribas

El proper 17 de novembre es celebrarà al Centre de Documentació Museu Tèxtil de Terrassa el *I Col·loqui d'investigadors en tèxtil i moda* per donar a conèixer els treballs i estudis que s'estan realitzant en aquest àmbit. La proposta és àmplia ja que aquest primer col·loqui vol donar a veu a treballs de les disciplines més variades: història del teixit, història de la moda, sociologia i semiòtica, art tèxtil, innovació en el tèxtil, tècniques com brodat, estampació, puntes i tapissos, sostenibilitat, indumentària per a teatre i cinema... Aquest primer col·loqui s'adreça als investigadors de l'Estat Espanyol, però té la intenció d'ampliar el marc geogràfic en properes edicions.

El col·loqui comptarà amb una conferència inaugural de Lesley Miller, conservadora del *Victoria and Albert Museum* de Londres i professora de la indumentària i els tèxtils a la Universitat de Glasgow: *Històries entreteixides: 40 anys d'investigacions tèxtils. Una visió personal*. Al llarg del dia s'aniran presentant ponències agrupades segons la temàtica.

La Fundació Història del Disseny i el Grup de Recerca de Tèxtil i Moda adscrit a la Fundació són els organitzadors d'aquest col·loqui. El Grup constituït l'any 2016 neix amb la voluntat de ser un espai per a tots els investigadors del món de la moda i el teixit de totes les disciplines: art, antropologia, història, comunicació... i reuneix persones procedents de la universitat, els museus, professionals de la cultura...

Dissenyadors, estudiants, investigadors, o simplement persones interessades en l'estudi del tèxtil i de la moda teniu una cita el proper 17 de novembre de 2017 al CDMT. ■

■ Silvia Ventosa

Exposició

Inventant la tradició. Indumentària i identitats

Exposició temporal al Museu Valencià d'Etnologia a València.
Fins al 30 d'abril de 2017

Els comissaris Sunsió García Zanón, conservadora del Museu Valencià d'Etnologia, i Xavier Rausell, investigador, han pres com a punt de partida la tesi de Hobsbawm i Ranger, exposada en el seu inoblidable assaig *L'invent de la tradició* (1983), que ha canviat radicalment la manera d'estudiar les tradicions, algunes que són aparentment antigues però que en realitat tenen la seva pròpia història. Amb aquest argument volen posar en evidència la relativitat de valors "inamovibles" com les festes i la indumentària tradicional, especialment en una societat com la valenciana en què adquireixen uns valors extraordinaris d'identitat en aspectes fonamentals de la vida social, així com econòmics i simbòlics. Voler demostrar a València que els vestits anomenats tradicionals responen a gustos concrets d'una classe social en un moment donat, d'uns personatges que els introdueixen i uns altres que els imiten i els donen valor comunitari, és sens dubte un acte d'atreviment front a una societat que vol conservar intactes les seves festes. Precisament és l'evolució i la transformació dels costums el que dona vida i riquesa a les tradicions. L'exposició mostra la indumentària tradicional més tòpica, la imatge del llaurador i la llauradora de l'horta de València, que ha

sofert canvis a causa de manipulacions individuals i préstecs de la moda burgesa imperant. En paraules dels comissaris, "L'exposició ens parla de com sorgeix eixa idea d'identitat valenciana, simbolitzada en unes peces de vestir que es pretenen representatives de l'essència del País Valencià. I també de les influències que està ha rebut dels moviments socioeconòmics i polítics, dels corrents internacionals, i de la pròpia evolució de les modes populars que s'adapten als nous usos dels valencians i les valencianes". En el cas de València, prenen com a referència el segle XVIII, al que tracten de tornar els creadors d'indumentària en la dècada de 1980, cercant un passat amb el qual identificar-se.

L'exposició es compon de tres àmbits: el primer reproduïx els magatzems d'un museu amb peces seleccionades per tipologies, aquí amb una composició estètica pròpia d'una exposició. El segon espai representa una passarel·la, per on els visitants desfilen, en un curiós intercanvi de papers entre els objectes que observen els visitants situats en el passeig central. A la banda esquerra, hi ha petits grups de maniquins entre cadires plegables, disposades en fileres com en una desfilada. En progressió cronològica, es disposen grups de vestits a la moda i de vestits de llauradors valencians, des de 1830 fins als anys 1980, que comparen peces de moda internacional i d'indumentària tradicional. A l'altra banda de la passarel·la s'exposen complements i accessoris de moda, documents i peces que corresponen al període de cada grup. En el tercer espai, es mostren vestits originals dels segles XVIII i XIX que han estat utilitzats per fer obres de teatre, i que miraculosament es conserven en molt bon estat. I finalment,

podem gaudir de les últimes peces del creador valencià Francis Montesinos, que reinterpreta els vestits populars per a l'alta costura. Aquestes peces es complementen amb una filmació de la seva desfilada de setembre de 2016 a la Mercedes-Benz Fashion Week Madrid anomenada justament Patrimonio Montesinos, que posa en relleu els trets característics de la seva trajectòria creativa i especialment les seves arrels valencianes.

El catàleg que acompanya l'exposició desplega la tesi de l'exposició amb articles de diversos autors sobre moda, indumentària tradicional i identitat, restauració i conservació de teixits, i finalment aporta una acurada catalogació de les principals peces exposades. Cal remarcar el rigor científic dels estudis del catàleg, la tria de les peces exposades, i sobre tot, l'audàcia d'explicar que el que creiem tradició immutable té unes causes per a la seva creació/invenció, un inici (i qui sap si un final?). Tant l'exposició com el catàleg representen un abans i un després en l'estudi dels costums, i especialment, de la indumentària tradicional en la societat actual. ■